

УПИТНИК ЗА ИЗРАДУ ИЗВЕШТАЈА О СПРОВЕДеноЈ АНАЛИЗИ ЕФЕКТА ПРОПИСА

Кључна питања за анализу постојећег стања

1. Приказати постојеће стање у предметној области у складу са важећим регулаторним оквиром.

Да ли се у предметној области примењује пропис или предметна област није била уређена прописом? Приказати остварене резултате примене важећег прописа, односно вредности других показатеља који се прате у области уколико предметна област није уређена прописом. Проценити да ли су остварени резултати примене важећег прописа у складу са резултатима који су планирани кад је пропис доношен, тј. која одступања су примећена.

Природа као добро од општег интереса за Републику Србију ужива посебну заштиту а Законом о заштити природе уређује се заштита и очување природе, биолошке, геолошке и предеоне разноврсности као дела животне средине.

Заштита природе спроводи се нарочито: утврђивањем и проценом стања, појава и процеса у природи и пределу; успостављањем и утврђивањем заштићених природних добара и система праћења њихове заштите; спровођењем мера заштите природе и предела; утврђивањем услова и мера заштите природе и заштићених природних добара и предела у просторним и урбанистичким плановима, пројектној документацији, основама и програмима управљања природним ресурсима у рударству, енергетици, саобраћају, водопривреди, пољопривреди, шумарству, ловству, рибарству, туризму и другим делатностима од утицаја на природу; одрживим коришћењем природних ресурса и заштићених природних добара и контролом њиховог коришћења успостављањем система управљања природним ресурсима и заштићеним природним добрима; израдом извештаја о стању природе, доношењем и спровођењем стратегија, програма, акционих и санационих планова и планова управљања; ублажавањем штетних последица које су настале активностима у природи, коришћењем природних ресурса или природним катастрофама; повезивањем и усклађивањем националног система заштите природе са међународним системом заштите природе; подстицањем научног и стручног рада у области заштите природе; обавештавањем јавности о стању природе и учествовањем јавности у одлучивању о заштити природе; подстицањем и промоцијом заштите природе, развијањем свести о потреби заштите природе у процесу васпитања и образовања; укључивањем локалних заједница у праћење стања, заштиту и унапређење природе.

Тренутна површина заштићених подручја је 707.754 ха или 7,91% у односу на целокупну територију Републике Србије. Структура основних врста заштићених подручја по броју и површини је следећа: 5 националних паркова, 18 паркова природе, 25 предела изузетних одлика, 66 резервата природе, 36 културно-историјских подручја, 309 споменика природе и 6 заштићених станишта.

Предходна заштита обухватила је простор у долини Пчиње површине 2606 ха у обухвату подручја општине Бујановац КО Јабланица, Старац и Воганце као Предео изузетних одлика „Долина Пчиње” природно добро од великог значаја II категорије, са режимом заштите II степена на целој површини. („Службени гласник РС“, бр. 55/1996 и 2/2003).

Предлого Уредбе о проглашењу Предела изузетних одлика „Долина Пчиње” Предео обухвата територије општина Бујановац (КО Узово, Старац, Јабланица, Воганце и Сејаце) и Трговиште (КО Мала Река, Барбаце и Рајчевце). На подручју Предела изузетних одлика „Долина Пчиње”, новим актом утврђују се режими заштите I, II и III степена и мења се

категорија, Предео изузетних одлика „Долина Пчиње” природно добро од великог значаја II категорије, ставља се у подручје I категорије односно од изузетног значаја.

Површина Предела изузетних одлика „Долина Пчиње” износи 4228 ha 22 a 20 m², (проширење 1.622,22 ha).

Решења Предлога уредбе су у складу са:

Законом о заштити животне средине („Сл. гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09 - др. закон, 72/09 - др. закон, 43/11 - одлука УС, 14/16, 76/18, 95/18 - др. закон и 95/18 - др. закон)

Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 - исправка, 14/16, 95/18-др. закон и 71/21),

Просторним планом Републике Србије („Службени гласник РС”, број 88/10),

Националном стратегијом одрживог коришћења природних ресурса и добара („Службени гласник РС”, број 33/12),

Националним програмом заштите животне средине („Службени гласник РС”, број 12/10), и Националном стратегијом одрживог развоја („Службени гласник РС”, број 57/08).

Националном стратегијом одрживог коришћења природних ресурса и добара, дефинисан је основни циљ који је усмерна на обезбеђивању услова за одрживо коришћење природних ресурса и добара, стварањем основе за постављање планова, програма и основа за сваки појединачни природни ресурс или добро. Специфичан циљ стратегије је повећање површине под заштићеним подручјима до 10 % до 2014. године, односно до 12 % до 2021. године

Специфични циљ у оквиру Националног програма заштите животне средине дефинисан је у правцу заштите природе као и утврђивање и спровођење заштите природних целина од значаја за Републику Србију.

Кључни национални приоритети Републике Србије, дефинисани Националном стратегијом одрживог развоја су заштита и унапређење животне средине и рационално коришћење природних ресурса, очување и унапређивање система заштите животне средине, смањење загађења и притисака на животну средину, коришћење природних ресурса тако да остану расположиви и за будуће генерације и успостављање система заштите и одрживог коришћења природних богатстава, тј. ресурса.

Законом о заштити природе и актима о проглашењу заштићених подручја, заштићена подручја, као добра од општег интереса, стављају се у функцију спровођења укупне заштите и развоја природних ресурса и свих осталих вредности, специфичности и феномена. Актом о проглашењу заштићених подручја, прецизно се утврђује врста заштићеног подручја, режими заштите са забранама и ограничењима, специфични за одређено подручје које се проглашава заштићеним.

Просторним планом Републике Србије, површина заштићених подручја, која је планирана за заштиту до 2021. године је око 12%.

2. Да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе? Представити узроке и последице проблема?

На основу приказа постојећег стања описати кључне проблеме који се решавају предложеним решењима прописа. Одредити циљне групе (субјекте регулације) на које проблем непосредно или посредно утиче (нпр. привредни субјекти у одређеној делатности, угрожене друштвене

групе, државни органи, итд.) и описати тај утицај. Одредити узроке настанка проблема и његове последице и оценити значај (величину, размере) проблема.

Могући фактори угрожавања на подручју Предео изузетних одлика „Долина Пчиње” пре свега су неконтроловане антропогене активности: сече шума, нелегалних археолошких ископавања у потази за закопаним благом, екстензивна пољопривреда због могућности загађења Пчињске реке, одлагања отпада и испуштање отпадних вода, уношење алохтоних биљних и животињских врста, такође, опасност представља и непланско и неадекватно уређење природног добра. Потенцијалну претњу представља и ложење ватре у близини шуме.

На простору долине Пчиње стање животне средине и њен квалитет узроковани су низом природних и антропогенних фактора, који су узајамно испреплетани.

Поједине делатности могу имати негативан утицај на природно добро:

Шумарство – Шуме су неједнаког квалитета. Мањи део је са квалитетним шумама док је део простора обрастао деградираним шумама (мање вредним остацима од некадашњих шума), што је резултат негативног утицаја антропогеног фактора и едафско - орографских услова.

На заштићеном подручју констатовано је нестручно газдовање шумама. Велике површине под храстовим шумама посечене су чистом сечом. Извршене чисте сеча на земљишту под нагибом убрзавају процесе ерозије. Спирањем, браздањем и јамичањем такво земљиште веома брзо губи све своје хранљиве састојке и постаје стерилно. Са оголеног и избразданог земљишта вода се нагло слива, концентрише се у бујичним водотоцима, продубљује се дно корита и руше обале. Деградиране и проређене шумске површине не пружају довољну заштиту тлу од спирања. Од чистих сеча нису поштеђене ни хигрофилне шуме - сеча црне јове 2014. године на обалама Пчиње, на локацији испред села Воганца.

Већа угроженост храстових шума евидентирана је на простору изнад манастира Свети Прохор Пчињски, на локалитетима „Градиште“ и „Делиновске чуке“, где је у крошњама стабала констатована масовна појава листопадне жуте имеле *Loranthus europaeus* Jacq. (грмови на стаблу, жуте бобице и бобице на земљи након проласка кроз пробавни систем птица и сисара). Имела представља озбиљан проблем који се може решити само одстрањивањем грана инфицираног стабла. Неопходно је истражити ову појаву и санирати постојеће стање.

Храст је угрожен и наменски вршеним дознакама, у којима се храст форсира у односу на друге врсте које преузимају његово станиште, а храст се трајно истискује.

Констатована је појава обољења коре код букве у превише разређеним деловима (од ранијих сеча), која не утиче на генерално опредељење о задовољавајућем здравственом стању букве. На појединим старим стаблима и лежаринама, забележена је појава гљива проузроковача трулежи дрвета. Неке од ових гљива, као напр. *Fomes fomentarius* насељавају и жива стабла. Ове гљиве у почетку проузрокују прозуклост, а касније се појављује трулеж. Ова појава није забрињавајућа, јер се ради о појединачним случајевима на престарелим и оштећеним стаблима.

На основу свега наведеног, потребно је и надаље перманентно пратити здравствено стање шума на овом подручју и благовремено извршити адекватне превентивне и друге

мере (механичке, биолошке и др.). Укупно гледајући здравствено стање шума је задовољавајуће.

Основна претпоставка заштите наведеног простора је да се у највећем степену сачувају тренутно очуване шуме, а да се стручним газдовањем у преосталим шумама успостави високи облик састојина.

Пољопривреда - У природном добру су од пољопривредних површина заступљени пашњаци, ретке оранице, ливаде и воћнаци. На алувиону Пчиње и на падини Старца пољопривредне површине су углавном запуштене, а значајна претња је од неконтролисаних и прекомерне примене заштитних средстава и вештачких ђубрива, што може нарушити добру основу за развој органске пољопривреде на овом подручју.

Природни пољопривредни потенцијали у којима преовладава већински удео планинских пашњака и ливада, пружају реалну могућност развоју сточарске производње.

Тренутни обим сточног фонда заостаје за капацитетом крмне основе расположивих травнатих површина што може довести до поремећаја равнотеже постојеће биоценозе, превасходно због:

- недовољно коришћења природних травнатих површина недостатком испаше и редовне косидбе, што доводи до девастације примарне вегетације и угрожава опстанак појединих биљних врста и заједница,
- опадања биљне разноврсности и стварања предуслова за доминацију коровских и инвазивних биљних врста,
- екстензивног начина коришћења природних травњака који негативно утиче на продуктивност и квалитет продуктивне биљне масе,
- непланског коришћења пашњака, односно недефинисане динамике прегона стоке што пашњачке површине уводи у исцрпљивање и успорава регенерацију вегетације.

Рударство - На подручју природног добра нема активних каменолома нити појава експлоатације минералних сировина, а захваљујући ранијој заштити експлоатација шљунка из корита реке Пчиње је заустављена. Најозбиљнији фактор угрожавања може бити евентуална експлоатација минералних сировина за које се у будућност може јавити интерес, посебно прекомерна експлоатација песка и шљунка из корита Пчиње, а што се може регулисати будућим актом о заштити.

Према подацима из катастра истражних и експлоатационих поља (Сл. 42) добијеним од Министарства рударства и енергетике (предмет број: 310-02-01145/2017-02 од 13.07.2017. године) истражна и експлоатациона поља која се налазе на подручју природног добра су дата у табелама 20. и 21.

3. Да ли постоје неки други разлози за доношење прописа у случају да није уочен проблем у области?

Навести разлоге за доношење прописа уколико разлог за његово доношење није решавање проблема (нпр. усклађивање са међународним стандардом, прописом и сл.).

Значајан фактор угрожавања природног добра је потенцијална изградња малих хидроелектрана и других водопривредних објеката која значајно мењају природну средину подручја и нарушавају темељне вредности природног добра. Просторним плановима подручје долине Пчиње препознато је као подручје за заштиту, а не подручје за искоришћавање хидропотенцијала реке Пчиње.

Потенцијална опасност према природном добру могу бити велике воде реке Пчиње у смислу појачане бочне ерозије у алувиону Пчиње, појаве поплава каквих је било у прошлости када је страдао и манастир, али и у новије време (поплава са почетка 2015. године када је оштећена мала хидроелектрана код манастира), као и неконтролисано депоновање поводањских наслага (шљункови, грањевина и друго). Најчешћи узрок бујичних појава и наглог прилива великих вода је обешумљавање слива Пчиње.

Саобраћај – Угрожавајући фактор је постојећи регионални пут Кленике – Куманово због издувних гасова, избацивања смеће на путу и потенцијалне опасности око могућег транспорта опасних материја. Овај путни правац није значајно оптерећен, што је повољно за природу долине Пчиње.

Рибарство - Природне непогодности за фауну риба у реци Пчињи и њеним притокама су периодичне бујице и сушни периоди. Риба у тим ситуацијама мигрира у низводнији, мирнији и водом богатији део, у којем су услови за раст и развиће оптималнији и где су диверзитет и бројност риба већи.

Проблем представља већи број малих хидроелектрана изграђених на току Пчиње (Трипушница, Црна река) и притокама (Козједолска река, Лесничка река, Кућурица) које имају негативан утицај на фауну риба, који се огледа кроз измену морфолошких и физичко- хемијских карактеристика и хидродинамичких параметара водотока, деградацију акватичних биоценоза, нарушавање еколошких одлика риболовних вода, прекидање и ометање миграторних путева риба и угрожавање рибљег фонда. Осим тога, постојеће рибље стазе на појединим хидроелектранама су нефункционалне, а у односу на количину воде која је неопходна за акватичне заједнице, неадекватно су одређени минимални одрживи протицаји. На то указује чињеница да се скоро у потпуности вода из водотока преусмерава у цевоводе до машинских зграда (где се производи електрична енергија), тако да су корита река без воде или са недовољном количином неопходном за акватичне организме и друге кориснике у низводном делу од бране до испуста воде из машинских зграда. Такође, негативан утицај је присутан и у узводном делу, изнад изграђених брана, где се формирају акумулације које нарушавају постојеће екосистеме и трајно доводе до измена водотока и предела.

На основу свега наведеног, кључни антропогени негативни фактори на постојећу фауну риба могу се свести на нарушавање или губитак станишта узроковани преграђивањем водотока, експлоатацијом песка и шљунка из корита река, сечом шума и рипаријалне вегетације уз само приобаље као и на промену квалитета воде, која је последица улива комуналних отпадних вода из околних сеоских и викенд насеља, као и оцедних вода и чврстог отпада са дивљих депонија.

Река Пчиња и њене притоке нису од посебног риболовног значаја, нити су атрактивне за рекреативни риболов и на њима се предлаже забрана сваког вида риболова, изузев риболова у научно-истраживачке сврхе. Ово се посебно односи на заштићени део подручја, и то узводно од бране хидроенергетског објекта код манастира, док је са аспекта

развоја рекреативног риболова интересантан део Пчиње низводно од акумулације до границе са Македонијом, где се препоручује и даље обављање рекреативног риболова по принципу „ухвати и пусти“.

Заштита и одрживо коришћење рибљег фонда на подручју ПИО „Долина Пчиње” треба да се спроводи:

- поштовањем свих законских одредби које се односе на заштиту природе и животне средине, а посебно воде, фауне рибе и осталих акватичних организама као ресурса и природног богатства;

- доследном применом смерница наведених у Студији заштите подручја;

- предузимањем мера и активности заштите акватичних екосистема од свих видова загађења, промена хидролошког режима и квалитета воде и деградације станишта;

- адекватним реаговањем у ситуацијама неповољним за фауну риба (нпр. транслокација риба у случају пресушивања водотока, акцидентних тровања водотока и сл.);

- предузимањем мера и активности заштите фауне риба (забрана уношења страних/алохтоних врста риба, забрана непланског и неадекватног порибљавања, јачање рибочуварске службе итд.);

- изградњом рибљих стаза и пролаза на брани како би се омогућиле несметане миграције риба и других акватичних организама;

- утврђивањем обавеза, радњи и активности свих релевантних субјеката, посебно кроз рад на едукацији становништва и на промоцији заштите и одрживог коришћења фауне риба и очувања акватичних екосистема;

- обезбеђивањем новчаних средстава за потребе чишћења и одржавања водотока, функционисања рибочуварске службе и унапређења риболовних вода итд.

Туризам – На подручју Пчиње заступљени су неки видови још увек неорганизованог туризма. Преовладава „верски“ или поклонички туризам значајно усмерен према манастиру Прохор Пчињски. На обалама Пчиње присутан је и излетнички туризам, а заступљен је и туризам у оквиру риболова. Угрожавајући фактор према природном добру управо је неорганизованост туристичке делатности (кретање туриста ван за то предвиђених стаза, неконтролисано одлагање смећа и др.).

Угрожавајући фактори и мере заштите птица - На подручју ПИО „Долина Пчиње“ постоје угрожавајући фактори који представљају велики проблем за заштиту птица. Првенствено то је губитак, деградација и фрагментација шумских и других станишта, изградња објеката (кућа за одмор, брана малих хидроелектрана и репетитора, шумских путева), убијање строго заштићених и заштићених врста птица и други фактори.

Губитак, деградација и фрагментација шумских станишта је веома изражена и она представља главни проблем на подручју ПИО „Долина Пчиње“. Прекомерна сеча или експлоатација старих очуваних храстових, букових и других столетних шума доводи до уништавања станишта птица која су најзначајнија у Србији и на Балкану за низ шумских врста. Током последње две-три деценије дошло је до интензивирања сече на заштићеном

подручју што је довело до губитка станишта на већој површини од 100 ha. Само мањи комплекси шума су очувани на појединим теже доступним теренима на Козјаку. Старе комплексе шума треба заштитити и спречити даљу експлоатацију и започети хитан пројекат ревитализације уништених или деградираних шумских станишта.

Неконтролисан лов и илегално убијање строго заштићених и заштићених врста птица је један од проблема ПИО „Долина Пчиње“. На терену је констатовано неконтролисано убијање најређих врста птица као што су сиви соко, лешатрка, буљина и др.

Употреба отрова и разних хемикалија ради сузбијања штеточина је присутна и на подручју ПИО „Долина Пчиње“ у релативно мањем обиму. Потребно је спровести контролу примене отровних материја и хемикалија и по могућству их избацити из употребе или их сасвим редуковати унутар заштићеног подручја. Неопходно је предузети мере спречавања узнемиравања птица, посебно приоритетних или најугроженијих врста у доба гнежђења.

У циљу заштите птица неопходно је предузети у наредном периоду даља истраживања и мониторинг птица како би се добили комплетнији подаци о присуству, њиховој бројности и проблемима заштите. Истраживања би требала да захвате све локалитете, све типове станишта и да се изведу у свим сезонама. Посебну пажњу би требало посветити најзначајнијим врстама птица с аспекта њихове заштите. За ове врсте неопходан је редовни или повремени мониторинг.

Треба истаћи да је веома важно промовисати ПИО „Долину Пчиње“ као посебно значајно подручје за птице, у смислу промоције посматрања птица као вида рекреације и екотуризма у циљу развијања свести о значају заштите и очувања ретких и угрожених врста.

Као актуелни и потенцијални фактори угрожавања постојеће фауне, флоре и вегетације, намећу се све оне активности које би могле довести до нарушавања или девастације постојећих екосистема и укупног екосистемског диверзитета.

Фрагилни и други ретки и осетљиви екосистеми показују најмању еластичност и отпорност на спољна дејства и било какви захвати у њима скоро по правилу доводе до њиховог нестанка.

Уклањање аутохтоне вегетације доводи до измене у флористичком саставу. У таквим случајевима често долази до фаворизовања врста високе еколошке пластичности, рудералне флоре или чак продора инвазивних врста са тешко сагледивим последицама.

Фактори угрожавања водоземаца и гмизаваца огледају се утицајем на водена станишта (експлоатацијом шљунка, дренажа, каптажа и изградња брана) пресецањем коридора и миграционих путева, фрагментацијом и уништавањем станишта (сеча и уништавање шума пожарима). Станишта водоземаца и гмизаваца су под великим антропогеним утицајем, што је довело до тога да су ове класе кичмењака са највише угрожених врста.

Негативан утицај на природно добро има и загађење реке Пчиње низводно од Трговишта отпадом који велике воде депонују по инундационој равни реке. Дивље депоније нису запажене у заштићеном подручју.

Уредбом се предлаже проглашење заштите „Долина Пчиње” при чему се обезбеђује очување У предеоном смислу, ово је део долине реке Пчиње од села Бербаце до границе са БЈР Македонијом, где река Пчиња поприма југозападни правац са сужавањем долинског дна и значајним појавама укљештених меандара. Посебно је вредан нетакнути део долине низводно од ушћа Мале (Мгленске) реке до Воганца и Јабланице где не постоје путеви и где је речна долина готово у неизмењеном облику сачувана до данас. Ове вредности уврстиле су долину Пчиње на списак Инвентара објеката геонаслеђа Србије (2005) као типичан пример флувијалног рељефа.

На Козјаку се издвајају највиши гребенски делови планине са појавом орографске горње шумске границе, односно пространим комплексима природних пашњака са остеоцима и каменим купама дуготрајне селективне ерозије у метаморфитима. На пашњачке површине се надовезује шумски комплекс „Градиште - Мачиште“. Посебна вредност овог локалитета је његова разноликост по врстама дрвећа, очуваности и обраслости. Од врста које су овде констатоване налазе се, буква, храст китњак, храст сладун, планински брест, граб, мечја леска, брекиња, липа, маклен, црни јасен и друго. Овај сачувани комплекс је значајан и као станиште фауне јер је су констатовани многи делови где дивљач одмара.

Локалитет „Под Преслап“ на падини Козјака северно од врха Вирови (1284 m) обрастао је преовлађујућом врстом китњака, и до сада је био релативно поштеђен од сеча. На многим деловима овог подручја храст китњак се обнавља из семена, што значи да је успео да сачува своје станиште у природним условима. Старост шуме китњака процењује се на око 100 година.

Подручје Пчиње представља додирну тачку хетерогених флористичких утицаја који граде сложену флору изложу осетним утицајима егејске флоре са једне, и снажном утицају средње - европске планинске флоре са друге стране. Из тог разлога, биљни свет овог подручја одликује транзитни карактер који се огледа у изразитој измешаности елемената флоре формиране у контактаној зони два међусобно различита флористичка региона. На ширем подручју долине Пчиње евидентирано је 1076 таксона сврстаних у 92 фамилије. На основу својих ботаничких вредности, присуства специфичног биљног света, оригиналног састава и структуре, долина реке Пчиње је сврстана у једно од међународно значајних ботаничких подручја (Important Plant Areas).

У реци Пчињи је регистровано 11 врста риба од чега 2 строго заштићене врсте и 7 заштићених врста, а евидентирано је и присуство врста карактеристичних за егејски слив.

Међу представницима фауне водоземаца и гмизаваца неколико врста насељава изузетно мала подручја у долини реке Пчиње. Неке врсте могу се наћи само на подручју Пчиње и нигде више у Србији. Такав случај је са две врсте змија (шилац, *Platyceps najadum* и четворопругасти смук, *Elaphe quatuorlineata*) и грчком корњачом (*Testudo graeca*). Од укупног броја врста ове групе који за подручје целе Србије износи 45, према литературним подацима, на простору долине реке Пчиње укупно је забележено присуство 35 врста.

На подручју Пчиње евидентирано је 129 врста птица или око 36 % од укупног броја регистрованих врста птица у Србији, мада се процењује бројност од преко 170 врста. Од регистрованог броја врста 111 је строго заштићених, присутно је 10 заштићених врста и 6 врста се налази на листи врста које су заштићене као ловне врсте, док само 2 врсте немају статус заштите.

У границама Предела изузетних одлика „Долина Пчиње“ налази се и културно добро од изузетног значаја, манастир Прохор Пчињски који са више црквених објеката и објеката народног градитељства, чини јединствену целину и предеони комплекс на југу Србије. Предео Пчиње са природним окружењем и материјалним остацима културе (верски објекти, објекти народног градитељства, уређени извори, сакрални објекти и друго) одражава стари традиционални начин живота у централном делу Балканског полуострва и по вредностима превазилази националне оквире.

Долина Пчиње је једно од подручја значајних природних, биолошко-еколошких, естетских и културно-историјских вредности, које се током времена развијало као резултат интеракције природних потенцијала и традиционалног начина живота локалног становништва.

Разноликост облика геодиверзитета, биодиверзитета и објеката културног наслеђа, чине овај простор изузетно вредним.

Кључна питања за утврђивање циљева

1. Који циљ се остварује доношењем прописа?

Циљ треба да буде дефинисан према жељеним ефектима које је потребно остварити у предметној области или у односу на циљну групу на коју пропис непосредно утиче. Циљ треба да буде прецизан, мерљив, остварив и временски одређен (садржи рок за остварење).

Сагласно Закону о заштити природе на основу изнетих природних и створених културних вредности и значаја са аспекта очувања геоморфолошке и хидролошке разноврсности сконцентрисане на малом простору, као и на научној и стручној основи изнетој у Студији, стекли су се услови за заштиту овог природног добра.

У предеоном смислу, ово је део долине реке Пчиње од села Бербаце до границе са БЈР Македонијом, где река Пчиња поприма југозападни правац са сужавањем долиноског дна и значајним појавама укљештених меандара. Посебно је вредан нетакнути део долине низводно од ушћа Мале (Мгленске) реке до Воганца и Јабланице где не постоје путеви и где је речна долина готово у неизмењеном облику сачувана до данас. Ове вредности уврстиле су долину Пчиње на списак Инвентара објеката геонаслеђа Србије (2005) као типичан пример флувијалног рељефа.

На Козјаку се издвајају највиши гребенски делови планине са појавом орографске горње шумске границе, односно пространим комплексима природних пашњака са остечама и каменим купама дуготрајне селективне ерозије у метаморфитима. На пашњачке површине се надовезује шумски комплекс „Градиште - Мачиште“. Посебна вредност овог локалитета је његова разноликост по врстама дрвећа, очуваности и обраслости. Од врста које су овде констатоване налазе се, буква, храст китњак, храст сладун, планински брест, граб, мечја леска, брекиња, липа, маклен, црни јасен и друго. Овај сачувани комплекс је значајан и као станиште фауне јер је су констатовани многи делови где дивљач одмара.

Локалитет „Под Преслап“ на падини Козјака северно од врха Вирови (1284 m) обрастао је преовлађујућом врстом китњака, и до сада је био релативно поштеђен од сеча. На многим деловима овог подручја храст китњак се обнавља из семена, што значи да је успео да сачува своје станиште у природним условима. Старост шуме китњака процењује се на око 100 година.

Подручје Пчиње представља додирну тачку хетерогених флористичких утицаја који граде сложу флору изложу осетним утицајима егејске флоре са једне, и снажном утицају

средње - европске планинске флоре са друге стране. Из тог разлога, биљни свет овог подручја одликује транзитни карактер који се огледа у изразитој измешаности елемената флоре формиране у контактної зони два међусобно различита флористичка региона. На ширем подручју долине Пчиње евидентирано је 1076 таксона сврстаних у 92 фамилије. На основу својих ботаничких вредности, присуства специфичног биљног света, оригиналног састава и структуре, долина реке Пчиње је сврстана у једно од међународно значајних ботаничких подручја (Important Plant Areas).

У реци Пчињи је регистровано 11 врста риба од чега 2 строго заштићене врсте и 7 заштићених врста, а евидентирано је и присуство врста карактеристичних за егејски слив. Међу представницима фауне водоземаца и гмизаваца неколико врста насељава изузетно мала подручја у долини реке Пчиње. Неке врсте могу се наћи само на подручју Пчиње и нигде више у Србији. Такав случај је са две врсте змија (шилац, *Platycerps najadum* и четворопругасти смук, *Elaphe quatuorlineata*) и грчком корњачом (*Testudo graeca*). Од укупног броја врста ове групе који за подручје целе Србије износи 45, према литературним подацима, на простору долине реке Пчиње укупно је забележено присуство 35 врста.

На подручју Пчиње евидентирано је 129 врста птица или око 36 % од укупног броја регистрованих врста птица у Србији, мада се процењује бројност од преко 170 врста. Од регистрованог броја врста 111 је строго заштићених, присутно је 10 заштићених врста и 6 врста се налази на листи врста које су заштићене као ловне врсте, док само 2 врсте немају статус заштите.

У границама Предела изузетних одлика „Долина Пчиње“ налази се и културно добро од изузетног значаја, манастир Прохор Пчињски који са више црквених објеката и објеката народног градитељства, чини јединствену целину и предеони комплекс на југу Србије. Предео Пчиње са природним окружењем и материјалним остацима културе (верски објекти, објекти народног градитељства, уређени извори, сакрални објекти и друго) одражава стари традиционални начин живота у централном делу Балканског полуострва и по вредностима превазилази националне оквире.

Долина Пчиње је једно од подручја значајних природних, биолошко-еколошких, естетских и културно-историјских вредности, које се током времена развијало као резултат интеракције природних потенцијала и традиционалног начина живота локалног становништва.

Разноликост облика геодиверзитета, биодиверзитета и објеката културног наслеђа, чине овај простор изузетно вредним.

2. Да ли је циљ који се остварује доношењем прописа усклађен са циљевима важећих докумената јавних политика и приоритетним циљевима Владе?

Навести назив, циљ и меру документа јавне политике и/или приоритетни циљ и резултат Владе (планиран Акционим планом за спровођење Програма Владе) који предвиђа доношење прописа. Навести разлоге уколико пропис одступа од циљева и мера предвиђених документима јавних политика и приоритетних циљева и резултата Владе.

Република Србија према усвојеним стратешким документима (Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године) у заштити природних и културних добара има за циљ: очување и проширење заштићених природних целина као и обезбеђење одрживог коришћења елемената природе и природе у целини, повећање површина под заштићеним природним добрима и унапређење и заштита природног и културног наслеђа као развојног ресурса.

Жељена промена се остварује у складу са документима јавних политика наведеним у оквиру одговора на питање 1.

Промена се остварује у оквиру важећих прописа, односно у складу са Законом о заштити природе којим је прописано да се проглашење споменика природе спроводи доношењем уредбе.

3. На основу којих показатеља учинка се утврђује да ли је дошло до остварења циља?

Одредити мерљиве показатеље учинка на основу којих се прати остварење циља који се остварује доношењем прописа, њихову почетну (вредност показатеља учинка у години која претходи доношењу прописа) и циљну вредност (вредност показатеља учинка у години у којој се очекује остварење циља). Уколико није могуће одредити квантитативни показатељ учинка, потребно је одредити квалитативни.

Категорија природног добра према класификацији националног законодавства
I категорија – заштићено подручје I категорије односно од изузетног значаја, на основу Закона о заштити природе.

Категорија природног добра према класификацији Светске Уније за заштиту природе (IUCN)

Категорија V обухвата она заштићена подручја где је дуготрајна интеракција човека и природе произвела јединствене еколошке, биолошке, културне и естетске вредности, и где је одржавање тог односа неопходно ради очувања ових вредности.

IUCN листа националних паркова и заштићених подручја (United Nations List of National Parks and Protected Areas): Не уписује се због мале површине (испод 100 ha).

Листа светске баштине (World Heritage List) и друге међународне листе: нема основа за предлагање.

Према Правилнику о критеријумима вредновања и поступку категоризације заштићених подручја („Службени гласник РС”, број 97/15) Предео изузетних одлика „Долина Пчиње”, сврстава се у Заштићено подручје међународног, националног, односно изузетног значаја на основу аутентичности, репрезентативности, пејзажне атрактивности и очуваности добра.

Ова уредба представља акт којим су принципи заштите природе из Закона о заштити природе примењени у конкретном заштићеном подручју.

У складу са тим, овом уредбом прописано је да се на Предео изузетних одлика „Долина Пчиње”, примењују прописи о заштити природе.

4. Дефинисати извор провере и рок за прикупљање података и извештавање о нивоу остварења циља прописа.

На који начин, из којих извора провере и у којим роковима ће се прикупљати подаци на основу којих ће се одређивати вредности показатеља учинка? У којим роковима ће се извештавати о резултатима примене прописа и у чијој надлежности је припрема извештаја?

Предлогом уредбе о проглашењу Предела изузетних одлика „Долина Пчиње” општи и посебни циљеви су усклађени с важећим стратегијама и просторним планом из поглавља „Кључна питања за анализу постојећег стања” питање 1.

На повећању укупне површине под заштитом до 12% територије Републике Србије у планском периоду до 2021. године.

Кључна питања за идентификовање опција

1. Да ли је циљ могуће остварити применом „status quo” опције (одустајање од било какве интервенције)? Приказати последице примене „status quo” опције.

Приказати најважније последице изостанка интервенције на циљне групе, односно на област која се уређује прописом. Навести кључне финансијске, економске, друштвене, управљачке ефекте, ефекте на животну средину, односно ризике због којих се одустало од примене ове опције.

Узимајући у обзир значај локалитета, за остваривање циља разматране су опције да локалитет буде заштићен на локалном или републичком нивоу и на основу досадашњег искуства превагнуло је мишљење да треба да буде заштићено на нивоу републике, а опција „status quo” није прихватљива јер је у супротности са општим и посебним циљевима. У избору нивоа заштите, локални или републички, а на основу позитивног искуства са заштитом и очувањем Споменика природе „Прерасти у кањону Вратне” („Службени гласник РС”, број 99/14), где је управљач Јавно предузеће „Србијашуме”, Споменика природе „Слапови Сопотнице” („Службени гласник РС”, број 110/05) где је управљач Планинарско друштво „Камена Гора” и Споменика природе „Прераст Шупља стена” („Службени гласник РС”, број 36/19), где је управљач Туристичка организација општине Мајданпек као и природних вредности донета је одлука о заштити којом се остварују општи и посебни циљеви.

2. Да ли је циљ могуће остварити искључиво применом подстицајних, информативно едукативних или институционално управљачких мера, без промене важећих прописа? Навести разлоге због којих се одустало од примене ове опције.

Описати опцију која подразумева остварење циља кроз примену подстицајних, информативно едукативних или институционално управљачких мера (нпр. финансијски подстицаји, појачан инспекцијски надзор, саморегулација, информативно едукативне кампање, унапређење сарадње између органа јавне власти, ажурирање регистара и евиденција, итд.), а без промене регулаторног оквира. Навести кључне финансијске, економске, друштвене, управљачке ефекте, ефекте на животну средину, односно ризике због којих се одустало од примене ове опције.

Члановима 107. и 108. Закона о заштити природе за постизање посебног циља прописане су подстицајне мере.

Друге опције нису разматране јер су за постизање жељених промена прописане јасне процедуре Законом о заштити природе и пратећим подзаконским актима.

3. Навести разлоге због којих је изабрана опција која подразумева доношење прописа.

Описати кључне позитивне финансијске, економске, друштвене, управљачке ефекте, ефекте на животну средину, односно ризике које изабрана опција омогућава у односу на опције од којих се одустало.

За спровођење жељене промене и остварење утврђених циљева, у поступку јавне расправе, Удружење грађана, је изнело предлог да се прихвати обавезе управљача Предео

изузетних одлика „Долина Пчиње”, уз образложење да би се на тај начин укључило и локално становништво у заштиту, уређење и развој заштићеног подручја, наводећи да највећи интерес управо има становништво које на том подручју живи, а које би могло имати и своје беневите од развоја туризма на том локалитету. Подршку овом предлогу пружили су председник општине Кучево и представници туристичке организације Кучево.

4. Које су кључне промене које се прописом предлажу ради остварења циља?

~~Представити кључна решења прописа којима се мењају права и обавезе физичких и правних лица, начин њиховог остваривања, као и начин вршења надлежности од стране органа јавне управе (нпр. измена услова за излазак на тржиште, измена критеријума за остваривање права или испуњење обавеза за грађане, увођење или измена регистра, измена надлежности, формирање нове надлежне институције, итд).~~

5. Која је међународна упоредна пракса у регулисању области?

~~Представити кључна решења у предметној области у упоредивим земљама Европске уније и земљама у окружењу. Представити искуства ових земаља у примени кључних решења уколико су о томе доступни подаци. Уколико се овим прописом врши транспонување прописа Европске уније потребно је користити релевантне делове извештаја о спроведеној анализи ефеката тог прописа.~~

Кључна питања за анализу финансијских ефеката

1. Колико износе јавни трошкови примене прописа и из којих извора финансирања ће се обезбедити средства?

Приказати решења прописа која утичу на повећање јавног трошка. Навести процењен износ трошкова које ће сносити органи јавне власти и јавних институција за примену прописа. Навести изворе финансирања из којих ће се обезбеђивати средства (буџет Републике Србије, задуживање, донације, буџет аутономне покрајине, буџет јединице локалне самоуправе, буџет државне установе, итд.) и износе који ће се обезбедити из сваког извора финансирања.

У складу са члановима 69. Закона о заштити природе средства за заштиту и развој заштићеног подручја обезбеђују се из: буџета Републике Србије; накнаде за коришћење заштићеног подручја; прихода остварених у обављању делатности и управљања заштићеним подручјем (коришћење уређених и погодних терена, коришћење имена и знака, услуге управљача и улазак у заштићено подручје; средстава обезбеђених за реализацију програма, планова и пројеката у области заштите природе; и донација, поклона и помоћи, и других извора у складу са Законом.

2. Какве ће ефекте предложена решења прописа имати на јавне приходе и расходе?

Одредити јавни приход (порез, допринос, акциза, такса, накнада, итд.) који се уводи или мења или на који непосредно или посредно утиче пропис и проценити износ промене јавног прихода у року од три до пет година. Одредити јавни расход који се уводи или мења или на који непосредно или посредно утиче пропис и проценити износ промене јавног прихода у року од три до пет година.

Очување, унапређење, одрживо коришћење и приказивање природних и других вредности подручја Предела изузетних одлика „Долина Пчиње” спроводи се према плану управљања који доноси управљач на период од десет година, са садржином и на начин прописан законом којим се уређује заштита природе. За спровођење ове уредбе у 2023. години обезбеђена су средства у износу од 1.000.000 динара.

До доношења Плана управљања, управљач ће вршити послове на основу годишњег програма управљања који је дужан да донесе и достави министарству на сагласност у року од 60 дана од дана ступања на снагу ове уредбе. Годишњи програм управљања садржи нарочито: сажет приказ природних и других вредности заштићеног подручја, циљева заштите и одрживог коришћења, могућности и ограничења за њихово остваривање; детаљан приказ годишњих задатака на чувању, одржавању, унапређењу, приказивању и одрживом коришћењу заштићеног подручја за потребе науке, образовања, рекреације и туризма и укупног социо-економског развоја; приказ задатака на обележавању заштићеног подручја, заснивању информационог система и противпожарној заштити; приказ субјеката и организационих и материјалних услова за извршења програма, висине и извора потребних финансијских средстава.

На основу програма управљања заштићеног подручја за текућу годину на који је Министарство дало сагласност у складу са законом, субвенције се додељују управљачу. Додела субвенција врши по захтеву за доделу средстава субвенција за заштићена природна добра од националног интереса које управљачи подносе на основу обавештења Министарства.

С обзиром да Предео изузетних одлика „Долина Пчиње” већ проглашен а нова површина знатно мала, изабрана опција неће имати веће утицаје на јавне приходе и расходе у средњем и дугом року.

Кључна питања за анализу економских ефеката

1. Да ли се предложеним решењима прописа уводи нови, укида или мења постојећи административни поступак или административни захтев и која је његова сврха? Да ли предложена решења утичу на повећање или смањење административних трошкова и колико износи повећање или смањење административних трошкова које сноси привредни субјект?

Описати административни поступак или административни захтев који се уводи, укида или мења. Проценити износ повећања или смањења административног трошка (административни трошкови обухватају трошкове информисања о административном поступку, припреме и достављања пријаве или обавештења и пратеће документације, ангажовања треће стране, трошкове плаћања, итд.) који настаје као последица увођења, укидања или измене административног поступка и/или административног захтева. Одредити да ли је у питању једнократан или понављајући трошак (одредити интервале у којима се понавља). Представити сврху увођења новог, укидања или измене постојећег административног поступка и/или административног захтева, тј. описати позитивне ефекте (користи) и одредити циљне групе (привредне субјекте, грађане, државне органе, итд.) на које се односе позитивни ефекти.

Изабрана опција ће проузроковати трошкове везане за управљање заштићеним подручјем управљачу- Српској православној цркви – Православна епархија Врањска. Управљач је дужан да на прописан начин обележи Предео изузетних одлика „Долина

Пчиње” и његове спољне границе, најкасније у року од 12 месеци од дана ступања на снагу ове уредбе, као и да заснује дигиталну базу података, односно изради софтверско решење о природним и створеним вредностима, непокретностима, активностима и другим подацима од значаја за управљање за управљање Предео изузетних одлика „Долина Пчиње” у року од две године од дана ступања на снагу ове уредбе.

Активности на обележавању Предео изузетних одлика „Долина Пчиње” и његове спољне границе, као и изради софтверског решења о природним и створеним вредностима, непокретностима, активностима и другим подацима од значаја за управљање Предео изузетних одлика „Долина Пчиње” суфинансирају се из буџета Републике Србије за 2023. годину.

2. Да ли се предложеним решењима прописа уводи нова, мења или укида постојећа обавеза која непосредно или посредно утиче на повећање или смањење трошкова производње и/или пружања услуга које сноси привредни субјект? Колико износи повећање или смањење ових трошкова? Која је сврха увођења нове, измена или укидања ове обавезе?

Приказати решења прописа којим се уводи нова, мења или укида постојећа обавеза која непосредно или посредно мења процес производње и/или пружања услуге (увођење или укидање обавезне примене неког техничког захтева, примене одређене опреме, запошљавања лица које испуњава критеријуме које се односе на ниво образовања и компетенција, итд.). Проценити износ повећања или смањења трошкова који произилазе из овог решења и одредити циљне групе који ће сносити трошак. Одредити да ли је у питању једнократан или понављајући трошак. Представити сврху увођења нове, измена или укидања ове обавезе, тј. описати позитивне ефекте (користи) и одредити циљне групе (привредне субјекте, грађане, државне органе, итд.) на које се односе позитивни ефекти.

Заштита Предела изузетних одлика „Долина Пчиње”, у контексту социјалних ефеката имала би утицаја код локалног становништва у смислу повећања нивоа свести о вредностима и значају овог природног добра и природних добара уопште. Туристички потенцијал природног добра је велики и огледа се управо у коришћењу пећине у туристичке сврхе у неуређеним условима (wild saving). Уређење Пчиње за масовне туристичке посете би било контрапродуктивно. Простор може бити допунски туристички садржај приликом извођења различитих врста излета, што може бити позитивно прихваћено од стране излетника и локалног становништва. Други економски ефекти у процесу заштите и афирмације Предела изузетних одлика „Долина Пчиње” зависе од директног одговора и организованости локалне и шире друштвене заједнице, која у овим оквирима може да пронађу своје економске интересе (продаја сувенира и различитих производа из домаће радиности, презентација етносадржаја кроз угоститељство, музеологију, манифестациони туризам и друго).

Потенцијалну корист могу имати власници земљишта и микропривреда, кроз партиципацију у добити од комерцијалног коришћења подручја природног добра, продају домаће пољопривредне производе и рукотворине посетиоцима, поспешивање читавог комплекса делатности које се могу организовати кроз: сакупљачке делатности (обука берача и прерађивача, услови организованог откупа производа и слика), занате и израду сувенира, производњу локалних производа (сира и качкаваља и др.), домаћу радиност: (плетење, хеклање, везење, ткање) и др.

Сеоска домаћинства у селима, али и читавог подручја, осим смештаја туриста, могла би да се баве производњом здраве хране за хотелске и угоститељске капацитете и тако се директно укључити у туристичку понуду краја. „Органска храна” подразумева здраву и биолошки вредну храну чија се производња заснива на природним процесима и употреби органских материја (искључена је примена средстава за третман биљака синтетичког порекла). Поред тога, неискоришћен потенцијал овог подручја лежи и у сакупљању и преради шумских плодова: печурака, шипурка и др.

3. Да ли се предложеним решењима прописа уводи нова или мења или укида постојећа финансијска обавеза за привредне субјекте? Која је сврха увођења нове, измена или укидања ове обавезе?

Приказати решење прописа којим се уводи нов или мења или укида постојећи порез, допринос, накнада, такса, акциза, царина, односно мења стопа, основица, обвезник или платац. Проценити износ повећања или смањења ових трошкова и одредити циљне групе који ће сносити трошак. Одредити да ли је у питању једнократан или понављајући трошак. Представити сврху увођења нове, измена или укидања финансијске обавезе, тј. описати позитивне ефекте (користи) и циљне групе (привредне субјекте, грађане, државне органе, итд.) на које се односе позитивни ефекти.

Изабрана опција не уводи нова или мења или укида постојеће финансијске обавезе привредних субјеката.

4. На који начин ће предложена решења прописа утицати на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту?

Приказати решење прописа које утиче на ценовну конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту, њихово пословно повезивање и удруживање, унапређење инфраструктуре, трансфер технологије (утицај на иновације и доступност технологије), приступ финансијским средствима, услове за инвестирање, унапређење квалитета радне снаге, обавезе послодавца, итд.? Описати ефекат и одредити привредне субјекте на које се ефекат односи.

Изабрана опција не утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту.

5. Да ли се предложеним решењима прописа утиче на услове конкуренције и на који начин?

Да ли се предложеним решењима прописа непосредно или посредно ограничава број и врста трговаца или омогућава доминантан положај одређеним учесницима на тржишту? Да ли се умањује могућност или подстицај за тржишно надметање или омогућава договарање између учесника на тржишту (ограничавање могућности учесницима на тржишту да слободно формирају цене, ограничавање могућности купаца да бирају од кога ће куповати, ограничавање могућности за примену иновација, итд.)? Да ли се одређено решење прописа не примењује једнако на све категорије привредних субјеката? Да ли се отежава улазак нових учесника на тржиште? Да ли се државној институцији омогућава да нуди робу и услуге на тржишту конкурентно са учесницима на тржишту над којима врши надзор?

Изабране опције не утичу на услове конкуренције.

6. Да ли предложена решења прописа утичу на микро, мале и средње привредне субјекте (ММСП) и на који начин?

Приказати разлике у утицају предложених решења прописа на привредне субјекте различите величине (микро, мале, средње, велике), имајући у виду њихову делатност, форме или облике организовања. Навести и анализирати негативне ефекте прописа на сектор ММСП, као и мере којима се негативан утицај на ММСП умањује.

Предложена решења не утичу на микро, мале и средње привредне субјекте.

Кључна питања за анализу ефеката на друштво

1. Да ли се предложеним решењима прописа уводи нови, укида или мења постојећи административни поступак и која је његова сврха? Да ли предложена решења прописа утичу на повећање или смањење административних трошкова и колико износи повећање или смањење административних трошкова које сnose грађани?

Описати административни поступак који се предложеним решењима прописа уводи, укида или мења. Проценити износ повећања или смањења административног трошка (трошкови информисања о административном поступку, припреме и достављања пријаве или обавештења и пратеће документације, ангажовања треће стране, трошкови плаћања, итд.) који настаје као последица увођења, укидања или измене административног поступка. Одредити да ли је у питању једнократан или понављајући трошак. Представити сврху увођења новог, укидања или измене постојећег административног поступка, тј. описати позитивне ефекте (користи) и одредити циљне групе (привредне субјекте, грађане, државне органе, итд.) на које се односе позитивни ефекти.

Уредбом нису предвиђена ограничења и забране власницима земљишта по питању коришћења земљишта за пољопривредну производњу, док је по питању изградње објеката потребно прибавити услове заштите природе, сагласност управљача као све друге дозволе и сагласности прописане законом.

2. Да ли се предложеним решењима прописа уводи нова или мења или укида постојећа финансијска обавеза за грађане?

Описати решење прописа којим се уводи нов или мења или укида постојећи порез, допринос, накнада, такса, партиципација, царина односно мења стопа, основица, обвезник или платац, итд. Проценити износ повећања или смањења ових трошкова и одредити циљне групе (посебно осетљиве друштвене групе као што су сиромашни и социјално искључени појединци и групе, особе са инвалидитетом, деца, млади, старији преко 65 година, припаднике ромске националне мањине, необразовани, незапослени, избегла и интерно расељена лица и становништво руралних и недовољно развијених подручја) који ће сносити трошак. Одредити да ли је у питању једнократан или понављајући трошак. Представити сврху увођења нове, измена или укидања финансијске обавезе, тј. описати позитивне ефекте (користи) и циљне групе (привредне субјекте, грађане, државне органе, итд.) на које се односе позитивни ефекти.

Изабрана опција не уводи нова, не мења и не укида постојеће финансијске обавезе за грађане.

3. Да ли се предложеним решењем прописа непосредно или посредно утиче на цене роба и услуга и животни стандард становништва, на који начин и у којем обиму?

Приказати решење прописа које непосредно или посредно утиче на цене роба и услуга од значаја за животни стандард становништва (посебно осетљивих друштвених група) и квалитет роба и услуга (заштита потрошача) и одредити производе и услуге на чије цене пропис непосредно или посредно утиче и описати овај утицај.

Изабрана опција не утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту. Потенцијалну корист може имати микропривреда, нпр. пружаоци екосистемских услуга као и управљач наплатом улазница и накнада. Екосистемске услуге се групишу у четири групе услуга и то: услуге снабдевања (вода, храна и медицински ресурси-различите врсте биљака и гљива које обезбеђују лекове за многе здравствене тегобе), услуге регулисања (одржавање квалитета ваздуха и земљишта, спречавање поплава, контрола болести или опрашивање воћа и поврћа), услуге подршке (очување разноврсности дивљих врста биљака и животиња и обезбеђивање животног простора за њихов живот) и услуге културног значаја (укључују естетску вредност природе, инспирацију и духовно искуство везано за природно окружење, и разматрају могућности за развој туризма и рекреације).

4. Да ли се предложеним решењем прописа има непосредан или посредан утицај на тржиште рада, запошљавање, услове за рад и синдикално удруживање?

Да ли предложена решења прописа има утицај на могућности запошљавања и отпуштања, као и формирање или укидање радних места, укупно или у одређеној делатности или за одређене струке? Да ли предложена решења прописа утиче на права и обавезе радника, могућности њиховог синдикалног удруживања и преговарања са послодавцима? Да ли предложена решења прописа утичу на потребе за преквалификацијама или додатним обукама? Да ли предложена решења прописа утичу на могућност укључивања припадника осетљивих групе на тржиште рада? Описати утицај и представити меру којом се умањује потенцијални негативни утицај.

Управљач је дужан да формира и организује рад чуварске и стручне службе у складу са Законом о заштити природе.

5. Да ли предложена решења прописа утичу на здравље људи и на који начин?

Приказати предложена решења прописа која утичу на здравље људи и представити ефекте тих решења. Уколико су ефекти предложених решења негативни, представити мере којима ће се ти ефекти ублажити или отклонити.

Предложено решење прописа нема негативног утицаја на здравље људи.

6. Да ли предложена решења прописа непосредно или посредно утичу на квалитет и доступност услуга система социјалне заштите, здравственог система и система образовања, посебно у смислу једнаког приступа услугама припадницима осетљивих друштвених група и на који начин?

Приказати предложена решења прописа која непосредно или посредно утичу на квалитет и доступност услуга система социјалне заштите, здравственог система и система образовања и представити ефекте тих решења на грађане и посебно на осетљиве друштвене групе. Уколико су ефекти предложених решења негативни, представити мере којима ће се ти ефекти ублажити или отклонити.

Мере изабране опције би позитивно утицале на лица са посебним потребама уређењем стаза и едукативних програма у складу са њиховим потребама, као и на становништво руралних средина којима се кроз продају сувенира и локалних производа пружа могућност остваривања додатних прихода.

7. Да ли предложена решења прописа утичу на доступност културних садржаја и очување културног наслеђа?

Приказати предложена решења прописа која непосредно или посредно утичу на доступност културних садржаја (концерт, изложба, представа, филм, итд.) и очување материјалног културног наслеђа (споменици културе, музејска грађа, архивска грађа, филмска и остала аудиовизуелна грађа, стара и ретка библиотечка грађа, , итд.) или нематеријалног културног наслеђа (праксе, приказе, изразе, знања, вештине, као и инструменте, предмете, артефакте и културне просторе који су с њима повезани, које заједнице, групе и у појединим случајевима појединци, препознају као део свог културног наслеђа).

Предложено решење прописа нема негативног утицаја на доступност културних садржаја и очување културног наслеђа.

8. Да ли предложена решења прописа имају непосредне или посредне различите ефекте на жене и мушкарце, тј. родну равноправност? Описати те ефекте. Да ли пропис повећава или умањује родну равноправност? Које мере су предвиђене за ублажавања потенцијалних негативних ефеката прописа на родну равноправност?

Описати ефекат који предложена решења прописа производе на жене и мушкарце (посебно припаднике угрожених друштвених група), тј. родну равноправност у вези са правима из радног односа, имовинских права, правом на образовање и здравствену заштиту, учешћем у одлучивању, превенцијом и превазилажење родних стереотипа, неплаћеним радом, итд. Проценити да ли предложена решења прописа потенцијално могу имати негативан ефекат на родну равноправност, описати мере које су предвиђене за ублажавања ових ефеката.

Предложено решење прописа нема непосредне или посредне различите ефекте на жене и мушкарце, тј. родну равноправност.

Кључна питања за анализу ефеката на животну средину

1. Да ли предложена решења прописа утичу и у којем обиму утичу на животну средину?

Описати како и у ком обиму предложена решења прописа утичу на квалитет воде, ваздуха и земљишта, управљање отпадом, заштиту од буке, као и живи и неживи свет. Представити мере којима се ублажава негативан утицај на животну средину.

На подручју Предео изузетних одлика „Долина Пчиње” установљава се режим заштите I, II и III степен заштите у коме се, у складу са чланом 35. Закона о заштити природе, могу остваривати управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења природног добра без последица по примарне вредности.

Режим заштите I степена – строга заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са изворним или мало измењеним екосистемима изузетног научног и практичног значаја, којом се омогућавају процеси природне сукцесије и очување станишта и животних заједница у условима дивљине.

Режим заштите I степена: забрањује коришћење природних ресурса и изградњу објеката; ограничава радове и активности на научна истраживања и праћење природних процеса, контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе, као и спровођење заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, елементарних непогода и удеса, појава биљних и животињских болести и пренамножавања штеточина, уз сагласност Министарства.

Режим заштите II степена – активна заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја и посебно вредним пределима и објектима геонаслеђа.

У II степену заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, без последица по примарне вредности њихових природних станишта, популација, екосистема, обележја предела и објеката геонаслеђа, обављати традиционалне делатности и ограничено користити природни ресурси на одржив и строго контролисан начин. Режим заштите II степена: забрањује изградњу индустријских, металуршких и рударских објеката, асфалтних база, рафинерија нафте, као и објеката за складиштење и продају деривата нафте и течног нафтног гаса, термоелектрана и ветрогенератора, хидроелектрана и других хидротехничких објеката за захватање и транспорт воде за потребе изградње и рада хидроелектрана, лука и робно-трговинских центара, аеродрома, услужних складишта, магацина и хладњача, викендица и других породичних објеката за одмор, експлоатацију минералних сировина, тресета и материјала речних корита и језера, преоравање природних травњака, привредни риболов, уношење инвазивних алохтоних врста, изградњу објеката за рециклажу и спаљивање отпада и образовање депонија отпада; ограничава регулацију и преграђивање водотока на објекте за регулацију и преграђивање водотока у функцији заштите од поплава, мелиорационе и друге хидротехничке радове, изградњу соларних електрана и електрана на био-гас, објеката туристичког смештаја, угоститељства, наутичког туризма и туристичке инфраструктуре и уређење јавних

скијалишта, изградњу објеката саобраћајне, енергетске, комуналне и друге инфраструктуре, стамбених и економских објеката пољопривредних газдинстава, традиционално коришћење камена, глине и другог материјала за локалне потребе, изградњу рибњака, објеката за конвенционално гајење домаћих животиња и дивљачи, риболов, лов, сакупљање гљива, дивљих биљних и животињских врста, газдовање шумама и шумским земљиштем, формирање шумских и пољопривредних монокултура, уношење врста страних за дивљи биљни и животињски свет регије у којој се налази заштићено подручје и примену хемијских средстава.

Режим заштите III степена – проактивна заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним и/или измењеним екосистемима, пределима и објектима геонаслеђа од научног и практичног значаја. У III степену заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктурну и другу изградњу. Режим заштите III степена: забрањује изградњу рафинерија нафте и објеката хемијске индустрије, металуршких и термоенергетских објеката, хидроелектрана и других хидротехничких објеката за захватање и транспорт воде за потребе изградње и рада хидроелектрана, складишта нафте, нафтних деривата и природног гаса, уношење инвазивних алохтоних врста и образовање депонија; ограничава изградњу других индустријских и енергетских објеката, (електрана на био гас, соларних електрана и ветрогенератора), објеката за регулацију и преграђивање водотока у функцији заштите од поплава, асфалтних база, објеката туристичког смештаја и јавних скијалишта, инфраструктурних објеката, складишта индустријске робе и грађевинског материјала, викендица, експлоатацију и примарну прераду минералних сировина, образовање објеката за управљање отпадом, изградњу насеља и ширење њихових грађевинских подручја, лов и риболов, формирање шумских и пољопривредних монокултура, примену хемијских средстава и друге радове и активности који могу имати значајан неповољан утицај на природне и друге вредности заштићеног подручја.

Кључна питања за анализу управљачких ефеката

1. Које активности је потребно спровести и у којим роковима како би се омогућила примена прописа? Који органи јавне управе, односно организационе јединице органа јавне управе су одговорни за спровођење ових активности?

Потребно је прецизно навести конкретне регулаторне (доношење подзаконских и општих аката, усклађивања других прописа са прописом који се предлаже) и нерегулаторне активности (информативно едукативне кампање, обуке запослених за примену нових прописа, техничко технолошке и организационе промене) које потребно предузети како би се омогућила примена прописа, као и рок за њихово спровођење и орган и организациону јединицу органа

одговорну за њихово спровођење. Навести на који начин ће се успоставити међуинституционална сарадња између органа и организација надлежних за примену прописа.

У члану 8. Предлог уредбе о проглашењу Предео изузетних одлика „Долина Пчиње” за управљача се предлаже Српској православној цркви – Православна епархија Врањска.

Министарство је утврдило да предложени управљач у потпуности испуњава прописане услове за управљача заштићеног подручја, располаже респективним искуствима на пословима очувања и презентације природних вредности и стално је присутно на заштићеном подручју и његовој околини.

Управљач је дужан да формира и организује рад чуварске и стручне службе у складу са Законом о заштити природе.

Детаљне обавезе управљача прописане су чланом 68. Закона о заштити природе.

2. Одредити капацитете органа јавне управе које је потребно ангажовати за примену прописа. Да ли надлежни органи располажу овим капацитетима?

Одредити организациону целину у оквиру органа јавне управе која ће вршити надлежности дефинисане прописом. Приказати људске и техничке (опрема, простор, итд) капацитете које је потребно да ова организациона целина ангажује. Проценити постојеће и навести да ли је потребно обезбедити додатне капацитете.

Чланом 67. Закона о заштити природе прописано је да „Заштићеним подручјем управља правно лице- управљач, које испуњава стручне, кадровске и организационе услове за обављање послова очувања, унапређења, промовисања природних и других вредности и одрживог коришћења заштићеног подручја.”

3. Да ли и на који начин предложена решења прописа утичу на ефикасност, одговорност и транспарентност рада органа јавне управе надлежних за примену прописа?

Да ли предложена решења прописа утичу и на који начин утичу на брже и једноставније вршење надлежности органа јавне управе уз ефикасније коришћење расположивих ресурса? Да ли се предложеним решењима прописа јасно одређује одговорност за примену прописа између органа државне управе (на пример у случају заједничког надзора)? Да ли се омогућава циљним групама и заинтересованим странама да имају увид у начин примене прописа (на пример праћење кретања предмета, јавност регистара и евиденција, итд.)?

Изабрана опција утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе јер сагласност на План управљања који доноси управљач на период од десет година, Годишњи програм управљања, Правилник о унутрашњем реду и чувању заштићеног подручја и друга управљачка документа даје Министарство надлежно за послове заштите природе.

Кључна питања за анализу ризика

1. Да ли постоји значајан ризик за примену прописа? Које мере ће бити предузете како би се смањила вероватноћа ризичног догађаја или која мера ће бити предузета уколико се ризик оствари?

Одредити ризик за примену прописа (нпр. подршка циљних група и заинтересованих страна, неадекватни рокови за спровођење активности које претходе примени прописа, широка дискрециона овлашћења и неуједначеност у примени прописа, итд.) за који постоји висок степен вероватноће или који може имати значајне негативне ефекте на примену прописа. Приказати последице по примену прописа уколико се ризични догађај оствари. Описати меру која ће бити предузета како би се смањила вероватноћа ризичног догађаја или меру која ће бити предузета уколико се ризик оствари, а све у циљу успешне примене прописа.

Радови ван заштићеног простора за које се основано претпоставља да могу имати неповољне и штетне последице на заштићено подручје, подлежу процедури израде Студије процене утицаја и добијања сагласности у складу са Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 – исправка, 14/16, 95/18 – др. закон и 71/21).

Ближе услове одржавања реда и понашања власника и корисника земљишта и посетилаца на заштићеном подручју, утврдиће Управљач посебним актом. Чланом 10. предметне Уредбе прописано је да је „Управљач је дужан да обезбеди спровођење режима заштите, односно унутрашњи ред и чување заштићеног подручја у складу са правилником о унутрашњем реду и чуварској служби који доноси уз сагласност Министарства у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.”

Информације о спроведеним консултацијама

1. Да ли су приликом израде прописа спроведене консултације? ДА

2. Које циљне групе и заинтересоване стране је потребно укључити у процес консултација (на основу спроведене анализе циљних група и заинтересованих страна)?

Представници општине, представници туристичке организације, представници локалне заједнице, представници удружења грађана и друга заинтересована правна и физичка лица.

3. Наведите циљне групе и заинтересоване стране које су учествовале у консултацијама.

Представници Министарства заштите животне средине, представници Завода за заштиту природе Србије (ЗЗПС), представници општине Бујановац Трговише, представници туристичке организације, председник месне заједнице, представници удружења грађана и друга заинтересована правна и физичка лица.

4. Да ли је приликом израде прописа, остварена комуникација са представницима микро, малих и средњих привредних субјеката из регулисане области, угроженим друштвеним групама и представницима удружења које се баве родном равноправношћу?

5. Да ли су релевантне информације о свим фазама спроведених консултација, коришћеним техникама и јавној расправи, објављене на порталу е-Консултације и када?

Јавни увид у Нацрт уредбе о проглашењу и студији Предео изузетних одлика „Долина Пчиње” одржан је у трајању од 20 радних дана, од 17. децембра 2021. године до

5.1.2022. године. Нацрт уредбе о проглашењу Предела изузетних одлика „Долина Пчиње” и студија заштите са картографском документацијом (у даљем тексту: документи о заштити), које је на основу овлашћења сходно чл. 102. и 103. Закона о заштити природе израдио Завод за заштиту природе Србије, Београд, били су изложени на јавни увид сваког радног дана од 10⁰⁰ до 13⁰⁰ часова у просторијама Министарства заштите животне средине, Београд, Омладинских бригада 1, соба 666 и Завода за заштиту природе Србије, Београд, Др Ивана Рибара 91, као и на сајту Министарства заштите животне средине и Завода за заштиту природе Србије.

Физичка и правна лица могла су у току трајања јавног увида, закључно са 5. јануаром 2022. године, доставити у писаној форми примедбе на документа о заштити Министарству заштите животне средине:

- поштом или на писарницу, са назнаком Предео изузетних одлика „Долина Пчиње” – Јавни увид о заштити,
- електронским путем на е-mail адресу Aleksandra.Doslic@ekologija.gov.rs

Јавним огласом објављеним 22. децембра 2021. године у листу „Ало” и на сајту Министарства заштите животне средине оглашена је јавна расправа о Нацрту уредбе и Студији заштите СП „Дубочка пећина – Гаура Маре”.

Јавна расправа одржана је у четвртак 10.2.2022. године, са почетком у 11:00 часова у просторијама Општинске управе Кучево, Скупштинска сала, Улица Светог Саве, број 76.

У складу са чланом 39а Пословника Владе, прикупљена су мишљења: Министарства финансија, Министарства привреде, Министарства туризма и омладине, Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарства рударства и енергетике, Министарства државне управе и локалне самоуправе, Министарства одбране, Министарства унутрашњих послова, Министарства за европске интеграције, Министарства науке, технолошког развоја и иновација, Министарства културе, Канцеларије за информационе технологије и електронску управу, Републичког секретаријата за законодавство као и Републичког секретаријата за јавне политике, ради усвајања на Влади.

6. Наведите примедбе, сугестије и коментаре на текст прописа, достављене у току консултација које су усвојене.

Љубомир Рајић, председник месне заједнице Дубока, изнео је предлог да управљач СП „Дубочка пећина – Гаура Маре” буде са подручја месне заједнице Дубока, јер би се на тај начин укључило и локално становништво у заштиту, уређење и развој заштићеног подручја, наводећи да највећи интерес управо има становништво које на том подручју живи, а које би могло имати и своје бенефите од развоја туризма на том локалитету.

7. Наведите примедбе, сугестије и коментаре на текст прописа, достављене у току консултација које нису усвојене, при чему је потребно објаснити разлоге за њихово неприхватање.

Ненад Крстић, народни посланик и претходни председник општине Трговиште поставио је питања везано за степен заштите у коме се налазе пољопривредна земљишта и какве су мере заштите на њима, каква би била процедура код поставке монтажно-

демонтажних објеката, код изградње објеката, подизања трајних засада, крчења шуме и сече шуме за огрев и слично.

Александра Дошлић објаснила је процедуру утврђивања степена заштите коју поштује ЗЗПС приликом израде студије заштите неког подручја као и код ревизије заштите, што је случај са ПИО „Долина Пчиње”, водећи рачуна и о томе да ли се ради о приватним парцелама. Овим актом локално становништво неће бити ускраћено за оне активности које већ обавља. Ако се деси да постоје ограничења, држава плаћа накнаду за ускраћивање права коришћења, у складу са чланом 63. Закона о заштити природе. Трећи степен заштите је флексибилан али све активности у заштићеном подручју морају да се обављају у складу са просторно-планском документацијом, која ће морати да се мења у складу са новим актом о заштити који укључује проширење подручја. Народна скупштина је донела измене Закона о заштити природе, којима је дефинисано финансирање локалних самоуправа за развој инфраструктурних пројеката и друго у заштићеним подручјима (види закон).

Драган Нешић из ЗЗПС одговорио је да што се тиче објеката у другом степену, ту ће моћи да се гради и реновира и моћи ће да се подижу трајни засади уколико је у питању пољопривредно земљиште уз забрану уношења алохтоних инвазивних врста које могу да направе штету. А у трећем степену је изградња дозвољена у складу са просторно-планском документацијом, с тим што ће бити забрањена пренамена земљишта у грађевинско. Приликом израде студије заштите у обухват заштите стављен је мањи део територије општине Трговиште, односно Мала Река, где је мањи број становника, где нема пуно градње, али постоји шумско земљиште површине око 800 хектара. Мала Река је мали засеок који има потенцијал да се направи етнолошки комплекс и да се развија туризам са градњом у традиционалном стилу. Потез од Врбаце до Вражјег камена није стављен под заштиту, и ту је дозвољена изградња у складу са просторно-планском документацијом.

Стојадин Крстић из Мале Реке рекао је да се планина Козјак штити а претходно је шума посечена и због чега у Малој Реци не може сада да се врши сеча.

Игор Алесић је одговорио је да је било проблема у вези сече шуме на планини Козјак, 2012. и 2013. године било је проблема са сечом шума, али да у последњих 4-5 година има помака у раду, у складу са сагласностима надлежних министарстава, шумским основама и условима заштите природе. Сече се искључиво по дознакама и у приватним и у државним шумама. Постоји и сарадња са ЈП Србијашумама. Рекао је да будући управљач мора остваривати сарадњу са локалним становништвом. Православна епархија врањска пристала је да се један део заштићеног подручја стави у први степен, где није дозвољена сеча шуме а да се у другом степену сеча мора вршити у складу са шумским основама.

Александра је рекла да ће се приватне шуме моћи користити у зависности од тога у ком је степену заштите, али чиста сеча није дозвољена, као што није била дозвољена ни до сада.

Костић Стојчин из села Врбаце предложио је да се униште мини хидроцентралне на реци Пчињи. Са друге стране, стављајући ово подручје под заштиту, онемогућава се изградња фабрика у овој најсиромашнијој општини. Одговорено је да Трговиште није ушло у заштиту, али услови за развој туризма су велики, потребно је улагати средства у инфраструктуру и обезбедити услове за туристи пожелеле да дођу у овај крај.

Мештани се жале због забране сече шуме, која им обезбеђује финансијске бенефите коју остварују продајом.

Валентина Николић из Трговишта, представник Европске зелене партије поднела је примедбе на предлог уредбе, сматрајући да треба да се обухвати у заштиту цео слив Пчиње, нарочито реку Приштевицу, не може се зауставити изградња МХЕ, чијом изградњом се уништава живи свет. Да се из трећег пребаци у други, а други у први. (видети примедбу на компу) Сматра да епархија врањска нема капацитета да буде управљач. Предлог управљача је неко удружење које има стручна лица.

Александра и Јасмина-Обавеза управљача Савет корисника, наведене обавезе управљача и процедура за промену управљача.

Слађан Лазаревић изразио је незадовољство сматрајући да је становништво стављено пред свршен чин. Није задовољан управљачем, није задовољан студијом и намером предлагача акта да локалном становништву диктира како да се понаша на његовом приватном поседу. Говорио је о томе како је природа уништена у претходном периоду. Сматра да је бесмислено штитити подручје које је већ уништено.

Александра-све што се налази у Нацрту акта подложно је промени до тренутка док Влада РС не донесе акт. Још увек могу да се доставе конкретне примедбе.

Јасмина-бенефити заштите су у забрани изградње МХЕ, индустрије, каменолома и друго.

5% ПРВИ СТЕПЕН, 38% ДРУГИ СТЕПЕН Александра навела забране у другом степену